

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ЖИТТЯ НОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ МОЛОДІ СУМЩИНИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Чвалун С.В.,

*методист вищої категорії обласного методичного кабінету
Навчально-методичний центр цивільного захисту та
безпеки життєдіяльності Сумської області*

Безпека життєдіяльності населення багато в чому залежить від грамотних дій кожного громадянина. Тому підвищення культури безпеки життєдіяльності та вдосконалення підготовки населення в галузі цивільного захисту, захисту від надзвичайних ситуацій, забезпечення пожежної безпеки є найважливішим завданням.

Спільними принципами при організації та проведенні навчання населення з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності є: науковість; систематичність і послідовність; свідомість і активність; наочність і доступність; міцність оволодіння знаннями, навичками і вміннями; колективізм та індивідуальний підхід в навчанні; вироблення морально-психологічної стійкості.

Якість навчання залежить від правильно застосованих форм і методів навчання.

Кількість надзвичайних ситуацій, рівень смертності в результаті різних нещасних випадків, пригод однозначно свідчить про відсутність у громадян, в тому числі дітей, навичок безпечної поведінки. У зв'язку з цим особливу увагу необхідно приділяти формуванню в учнів культури безпеки життєдіяльності.

В статті 41 Кодексу цивільного захисту України «Формування культури безпеки життєдіяльності населення» визначається, що культура безпеки життєдіяльності населення - це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки. Популяризація культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді організовується і здійснюється центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, громадськими організаціями.

У сучасних умовах важливим завданням колективу педагогічних працівників Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області (далі - Центр) є розробка і впровадження сучасних педагогічних методів у навчальний процес та нових форм роботи з населенням з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Педагогічним колективом розроблено та запроваджено низку заходів з практичної реалізації поставлених перед Центром завдань.

На базі навчального містечка Центру з червня 2017 року працює Обласний центр з підготовки формувань цивільного захисту.

На площі в понад 31 тис. кв. м. розташовані спеціалізовані майданчики, які є навчально-тренувальною базою для практичної підготовки територіальних спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту, для підготовки комунальних аварійно-рятувальних служб територіальних громад та добровольців-вогнеборців, для

відпрацювань навичок добровільними формуваннями (дитячими, студентськими та ін.) громадських об'єднань та рухів рятувального спрямування, для проведення спільних навчань та тренувань, змагань служб та формувань цивільного захисту, що залучаються до ліквідації надзвичайних ситуацій.

Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, вимагають розвитку нових способів освіти; нових педагогічних технологій, сприяючих індивідуальному розвитку особистості, творчої ініціативи; виробленню навичок самостійної навігації, для тих хто навчається, в інформаційних полях; формування універсального уміння вирішувати проблеми, що виникають в житті.

Для підвищення професійної підготовки вчителів предметів «Основи здоров'я», «Захист України», в співпраці з Центром професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради більше десяти років в Центрі працює методичний майданчик. Мета якого: надати додаткову інформацію з профілактики негативних явищ в суспільстві, з надання медичної допомоги, з рятувальної справи, з питань здоров'я та безпеки життєдіяльності, правил поведінки в різних життєвих ситуаціях. Вчителям надаються адреси передового педагогічного досвіду.

В основу роботи методичного майданчика, як форми підвищення кваліфікації педагогів, закладена багатовимірною системою навчання, тобто розвиток знань, здібностей і навичок в сферах мислення, мотивації, практичного вживання.

До роботи методичного майданчика, запрошуються фахівці з медичної, рятувальної справи, Національної поліції також представники молодіжних громадських організацій, діяльність яких спрямована на пропаганду здорового способу життя та профілактику негативних явищ в суспільстві.

Наприкінці навчального року проводиться підсумкове заняття у формі квесту з питань цивільного захисту. Метою якого є - надати учасникам необхідну інформацію та показати її практичне застосування в разі виникнення надзвичайних ситуацій шляхом упровадження сучасних методик та форм роботи.

Завданнями заходу є:

- ознайомлення з алгоритмом надання першої домедичної допомоги в разі дій різних травматичних чинників;
- ознайомлення з алгоритмом поведінки педагогів та учнів у надзвичайних ситуаціях;
- відпрацювання основних прийомів надання першої допомоги потерпілому та алгоритму дій в змодельованій надзвичайній ситуації;
- акцентування уваги на необхідність поширення інформації серед учасників навчально-виховного процесу щодо основних правил надання само- та взаємодопомоги в ситуаціях, що загрожують життю та здоров'ю людини
- дати уяву про квест, як форму організації навчально-пізнавальної діяльності педагога та учнів.

Участь вчителів в роботі майданчика сприяє підвищенню якості проведення уроків в школі, а також проведенню позашкільних заходів з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Вже чотири роки при обласному методичному кабінеті Центру працює мобільна інтерактивна виставка пожежного спорядження та засобів порятунку.

Інтерактивна виставка - це сучасний і дуже ефективний навчальний прийом. Відвідувачі такого заходу можуть не лише оглядати демонстровані матеріали, але і взаємодіяти із експонатами. Відвідувачі можуть ставити питання, знайомитися з експонатами живцем, торкатися до них, спостерігати у дії.

Учасникам виставки розповідається про професію пожежника та рятувника, наочно демонструється, як потрібно поводитися в аварійних ситуаціях, допомогти собі та тим, хто цього потребує.

Інтерактивна виставка пожежного спорядження та засобів порятунку стає популярною серед мешканців міста Суми. За цей час її відвідало біля 4000 чоловік.

Центром впроваджено проведення інтелектуального турніру «Безпека людини» з основ безпеки життєдіяльності серед учнів загальноосвітніх, спеціалізованих шкіл та гімназій; серед позашкільних навчальних закладів та студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації Сумської області.

У школі чи в коледжі молода людина одержує обсяг знань, визначений рамками освітньої програми. Найпоширеніший метод навчання в школі – метод «шаблонів». При цьому розвитку логічного та творчого мислення учнів приділяється дуже мало уваги. На думку автора, інтелектуальні турніри дозволяють учнівській молоді самостійно одержувати більш глибокі знання з окремих, цікавих для них, предметів, демонструвати їх в інтелектуальних змаганнях. Ігрова модель турніру не є новою. І якщо до цього часу така ігрова модель використовувалась для відповіді на питання «Яка команда сильніша?», то в цьому турнірі запропоновані навчальні пакети питань, що направлені на розвиток логічного та творчого мислення, а також на засвоєння нового матеріалу з безпеки життєдіяльності.

Очікувані результати від проведення турнірів:

- розвиток інтелектуального руху, в системі освіти;
- реорганізація системи пропаганди безпечного життя;
- подолання кризи безграмотності у підлітків;
- започаткування науково-методичного забезпечення системи інтелектуальних турнірів з безпеки життєдіяльності;
- підвищення активності учнів на уроках і в позаурочний час, їхньої зацікавленості у вивченні предмета, відповідно, підвищення якості викладання.

Інтелектуальні турніри також є ефективною формою співпраці Центру з вчителями та викладачами навчальних закладів області.

Більше десяти років нами проводяться відкриті міські змагання з порятунку на воді серед учнівської молоді. Це є ще однією сучасною формою залучення молоді до рятувальної справи.

Випробовування складаються з чотирьох етапів. На першому етапі учасники рятують умовного потопаючого з поверхні водойми. Другий етап ускладнюється тим, що «постраждалого» необхідно підняти з дна басейну. Навички молоді плавання з перешкодами відпрацьовувались на третьому етапі. А у останньому випробовуванні, рятувальній естафеті, свої вміння демонструють всі учасники команди.

Для прищільних оздоровчих таборів проводиться «Тренінг-маршрут», який користується популярністю. До заходу залучаються педагоги Центру, підрозділи Го-

ловного Управління ДСНС у Сумській області та Головного Управління Національної поліції в Сумській області, медичні працівники обласного центру.

На старті кожна команда отримує маршрутний лист та карту м. Суми з нанесеними станціями: «Рятувальна», «Пожежна», «Надзвичайних ситуацій», «Правова», «Медична». Учасники повинні за певний час знайти ці станції та виконати низку завдань та продемонструвати свої навички з рятувальної справи, надання домедичної допомоги, поведінки в криміногенній ситуації.

Центр став ініціатором проведення фестивалю «Суми - місто безпеки», який присвячений Міжнародному дню захисту дитини.

Учасники фестивалю, а це юні сумчани пройшли близько 20-ти пізнавальних випробувань, які сприяли розвитку в підростаючого покоління культури безпечної поведінки та набуття навичок поведінки у надзвичайних ситуаціях.

Особлива увага організаторів заходу була зосереджена на підготовці дітей до купального сезону. Їх навчали, як використовувати рятувальне коло та надавати допомогу умовному потопаючому. Крім того, гості освоїли особливості проведення непрямого масажу серця та отримали майстер-клас з надання допомоги умовному постраждалому у автокатастрофі.

Для дітей та учнівської молоді у м. Сумах постійно проводяться профорієнтаційні інтерактивні заходи «Ярмарок вакансій» та «Місто професій». До проведення національного проекту долучаються Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Сумській області спільно з Навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в області.

Серед багатьох професій на цих заходах найяскравіше та наймасштабніше були представлені рятувальники-вогнеборці.

Рятувальники та співробітники НМЦ ЦЗ та БЖД області демонструють у дії спеціальне обладнання, яке використовується у рятувальних операціях, показують молоді, як треба надавати домедичну допомогу людині, яка стала жертвою тієї чи іншої надзвичайної ситуації.

Такі заходи стають яскравим прикладом того, як спільними зусиллями Головного Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Сумській області, Центру області та волонтерів можна нестандартно організувати масову пропагандистську роботу з безпеки життєдіяльності, щоб це було цікаво та корисно для підростаючого покоління, у тому числі й у виборі професії.

Якість підготовки молоді з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності багато в чому визначається формами і методами проведення занять. Пошук нових, нетрадиційних форм навчання повинен бути спрямованим на надання навчально-виховного процесу більшої гнучкості, оперативності, звільнення його від штампів, заорганізованості.

Для вирішення проблеми навчання молоді необхідна розробка і впровадження в процес навчання нових прогресивних ідей, сучасних інноваційних форм і методів навчання. Це сприятиме вдосконаленню в умовах розвитку ринку освітніх послуг нових форм і активних методів освіти з використанням з сучасних педагогічних, інформаційних технологій.